

ברכת הבנים – לפרשת ויחי

וַיְבָרֶכְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר כִּי יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

יְשַׁמְךָ אֱלֹהִים כְּאַפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה

וַיְעִים אֶת אֶפְרַיִם לְפָנָי מִנַּשֶּׁה .

שולחן ערוך סימן רפ"ד

ס"ז הגה. ונהגו להזכיר אחר קריאת התורה נשמת המתים ולברך (ד) העוסקים בצרכי צבור, כ"מ לפי מנהגו.

נתיבי עם

ס"ז. הגה ובענין הברכות מצאתי חובה לעצמי לפרסם ולהודיע ברבים מ"ש בזוה"ק (שם רכ"ז) וזה תכנון כשאדם רוצה לברך את חברו או את בנו צריך לברך בתחילה, להקב"ה, ואם לא מברך בתחילה להקב"ה ברכות לא מתקיימות. וכל הפלא יועץ (אות ב') שכך היה מנהגו של מהר"י חזן (בעל חקרי לב) דכשבא אדם לפניו לברכו משים ידו על ראשו ואומר יתברך שמו של הקב"ה ואח"כ מברכו ושכ"כ בס' דבש לפי. ושכן הוא נוהג וז"ל אני מניח ידי על ראש המתברך ואומר יתברך שמו של הקב"ה (ועי"ש נוסחי הברכות מתוקנות ומשוכללות לחברו, לבנו, לבתו בתולה או נשואה כדאי להדפיסם בסידורים שהרבה חזנים נכשלים בלשונם) ע"ש, ואני רגיל לומר קודם ברכתי פסוק זה יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם.

הרחבה

מתכונת הברכות הנכונה חשובה בעיני הנתיבי עם, עד שהוא רואה חובה להודיע ברבים את העיקרון שנשכח לעתים – לפני שמברכים בני אדם יש לברך קודם כל את הקב"ה. דבר זה מצאנו גם בסדר הברכות של ראש השנה כאשר לפנינו ברכת הפרי והיה רצון של אותו הסימן, ועל כן יברך תחילה ויטעם מעט מהפרי (תמר) ואחר כך יאמר את היה רצון ולאחר מכן יאכל את הפרי.

נתיבי עם מפנה לפלא יועץ ששם באות ב – "ברכות" נמצאות הברכות לבנים ולבנות הבתולות והנשואות ועוד. בנוסף להקדמת ברכת הקב"ה לכל ברכה, מדגיש הפלא יועץ בין השאר שבשעה שמברך "יחיל לבו בקרבו על שאין בני אדם מכירים מומיו ומחשיבים אותו ואת ברכתו ויאמר בלבו יודע אני בעצמי שאיני כדאי ואיני ראוי שברכתי תעשה פירות, רק אני מברך אולי אמצא עת רצון ותתקבל ברכתי מאת ה' השומע תפילת כל פה".

משמעות הברכה – ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה

אומר רש"י על הפסוק בפרשתנו - הבא לברך את בניו יברכם בברכתם, ויאמר איש לבנו ישימך א-לוהים כאפרים וכמנשה.

ומה משמעות ברכה זו?

אפרים ומנשה – שגדלו במצרים ונמצאים בסביבה זרה ומנוכרת מוקפים בתרבות של חטא והנאות העולם גדלים כבנים מחונכים ונאמנים לדתם ולמורשתם וממשיכים את מסורת אבותם.

אפרים ומנשה – כראובן ושמעון - זכו להתברך מהסבא יעקב ולהיות בדרגת השבטים

אפרים ומנשה – שררה ביניהם אהבה ואחוה ורעות, גם כאשר הוקדם אפרים לפני משנה, לא התפתחה קנאה ולא קטטה, כמו שהתפתחה הקנאה בין האחים בדור שלפניהם. צריך לזכור שהם היו לפחות בני 18-19 באותו מעמד.

אפרים ומנשה – בזה שאנו מברכים בשמם אנו מזכים אותם בעולם העליון

לסיום, אם נדייק ברכת הבנים המקורית היתה בעצם ברכת הנכדים. מכאן נלמד גם לימינו, להשתדל לברך גם את הנכדים כמו את הילדים.

זכה כולנו, לבנים ולבני בנים עוסקים בתורה ובמצוות וממשיכים את דרך (ישראל) סבא.